

“Triadú volia encomanar el gust per la lectura”

Susanna Álvarez és una especialista en l'obra de Joan Triadú JUANMA RAMOS.

Quan encara s'està celebrant l'any dedicat al pedagog i crític literari Joan Triadú i Font (Ribes de Freser, 1921 - Barcelona, 2010), s'ha publicat, entre altres llibres sobre qui durant molts anys va col·laborar amb aquest diari, Joan Triadú, en conversa. Quaranta-vuit entrevistes a l'intel·lectual i home d'acció, un recull de converses publicades per Eumo Editorial i seleccionades i editades per la filòloga Susanna Álvarez i Rodolés.

Quan va conèixer Joan Triadú? L'any 1991, quan la Fundació Jaume I –actualment Fundació Carulla– em va encarregar que tingués cura de la seva bibliografia, que apareixeria publicada al llibre d'Agustí Pons Joan Triadú, l'impuls obstinat, el 1992. Aleshores ja el

coneixia de referències, ja 'el seguia'? La veritat és que no. Havia estudiat filologia catalana a la Universitat de Barcelona i algun professor havia fet referència a les seves crítiques, però sense fer-me despertar cap interès especial. Ni el seguia ni el llegia. Quina va ser la primera impressió personal? Feia l'efecte de ser un home seriós i d'anar per feina, però tenia una vessant irònica, també... Llavors vam interactuar molt poc. Ell encara treballava i es mantenia actiu. Amb qui vaig tenir més contacte va ser amb la seva esposa, la senyora Pilar Vila-Abadal, ja que molta documentació la vaig consultar a casa seva i hi anava tot sovint, durant el procés de compilació de totes les referències bibliogràfiques. I un cop el va anar coneixent, amb el pas dels anys, com el va veure? És a dir, defineixi Joan Triadú... Era un home molt amable i respectuós, amb una gran capacitat d'organitzar la feina que tenia entre mans. Sentia passió per tot allò que feia i s'hi entregava, de cap i de cor. Realment el vaig conèixer i tractar més endavant, a partir de l'any 2002, quan em va trucar per si podia endreçar documentació diversa que havia anat guardant a casa seva. Però hi havia un altre motiu: ell volia seguir anant "a les escoles" –la Thau de Barcelona i la Thau de Sant Cugat– un dia a la setmana i no volia que la seva esposa es quedés sola a casa, per donar-li conversa, no pas per tenir-ne cura. Tots dos van creure que jo podia fer les dues feines. I així va ser... Fins que va morir, el 2010. Com el veu, com a pedagog? Està considerat com un gran pedagog, però he de dir que no en soc cap especialista. Amb el pas del temps he pogut conèixer més de prop aquesta faceta, sobretot a partir de col·laborar amb ell en la confecció del llibre *Textos i pretextos de pedagogia: 1938-2008* (Eumo, 2009). També quan vam estar preparant l'exposició *Llegir com viure. Homenatge a Joan Triadú (1921-2010)* i quan vaig col·laborar –com a documentalista– amb la Teresa Triadú en la preparació de l'exposició pedagògica dedicada al seu pare, ... a dins de classe soc feliç, que ara és una de les exposicions recuperades per a l'Any Joan Triadú. I com a defensor de la llengua catalana? Era un home de pedra picada, sense fissures, que amb les seves accions va contribuir enormement perquè el català no quedés reduït a les cendres. Una línia d'acció que es marca des de la seva adolescència –només cal llegir *Dies de memòria 1938-1940: diari d'un mestre adolescent* (Proa, 2001)– i que continuarà tota la seva vida. Com ja dic a la introducció del llibre d'entrevistes, l'ensenyament del català i la formació del professorat, sota la seva batuta i dins de l'encaix d'Òmnium Cultural, van ser un dels pilars de la seva feina. I, finalment, com a crític literari? El primer que cal dir és que les seves crítiques haurien de ser considerades un referent, i no és així, en l'àmbit acadèmic. Jo conec les crítiques de Joan Triadú perquè soc lectora de l'Avui. Quan tens accés a totes les crítiques que ha escrit, a tots els llibres que ha llegit, dius: "Valga'm Déu, quina feinada que va fer aquest home en el seu moment!" No se'l té de referent, però... Penso que no, i no tinc una explicació clara del motiu. Hauria de ser un referent com a crític literari que posa en context una obra, i no només en el nostre petit món, també en relació amb la literatura universal. I, a més, fer-ho des de l'apassionament d'una persona lectora. Ell volia encomanar el

gust per la lectura. Aquesta és la idea que travessa tota la seva obra crítica. Com a lectors, actualment ens falten prescriptors seriosos. I això que ell anava a la seva... Sí, era un animal independent, que cada cop costa més de trobar perquè no es guanyava el pa ni com a escriptor ni com a crític, ni des de l'acadèmia. I això, que està molt bé, alhora li va acabar sent desfavorable. Quina feina va fer per a ell? A casa seva havia conservat un munt de papers, correspondència, retalls de premsa, etcètera. Vaig anar endreçant-los i finalment es van integrar a l'Arxiu Nacional de Catalunya [ANC]. Més endavant, quan els seus dits ja no l'obeïen a l'hora de picar els articles a la seva Olivetti, vaig començar a introduir a l'ordinador els textos que ell escrivia a mà. Era una feina d'arxivística... Tot i això, la va influir o enriquir, remenar els papers de Joan Triadú? Bé, era posar ordre a un munt de papers que estaven desats a diferents llocs de la casa. La feina d'arxiu es va fer posteriorment a l'ANC, on jo també vaig col·laborar en la darrera etapa de l'organització del Fons Joan Triadú i Font. No sabia dir si em va influir o enriquir, però quan tenia a les mans cartes d'escriptors com ara Mercè Rodoreda, Pere Calders, Salvador Espriu, Ramon Folch i Camarasa, Josep Palau i Fabre..., he de confessar que m'hi entretenia una mica. Pensava que era un material molt interessant. De fet, vam arribar a publicar, juntament amb Montserrat Bacardí, dos volums de la correspondència amb Pere Calders: *Estimat amic. Cartes-Textos* (2009) i *La maleta extraviada* (2014), tots dos a Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Ho guardava tot? Va guardar moltes coses, però tampoc no era gaire sistemàtic. A més, també havia hagut d'amagar documentació sensible en alguns moments de la seva vida i després apareixia sense que recordés que ho havia desat. I, per exemple, no va ser gaire curós a l'hora de guardar còpies de les seves cartes, les que escrivia a màquina. D'algunes sí que en tenia la còpia en paper carbó... Què la va sorprendre més, de la seva manera de fer? La seva capacitat de treball i d'organització. Durant molts anys de la seva vida –jo vaig recollir dades des del 1945 fins al 2009–, quan acabava la seva jornada laboral, Triadú se n'anava allà on fos a fer una conferència, a participar en un col·loqui, a fer un parlament per la concessió d'un premi literari on havia fet de jurat... Un home generós, és evident... Tornant a les seves col·laboracions, vostè també el va ajudar en l'edició d'altres llibres. Vam començar a treballar amb *Textos i pretextos* després que acabessin les presentacions de les *Memòries d'un segle d'or* (Proa, 2008), i es podrien considerar les seves memòries pedagògiques, amb un repàs i una revisió actualitzada de diferents aspectes pedagògics que ell considerava fonamentals. Atentament. *Lectures crítiques* (Proa, 2011) té un recorregut més llarg... i difícil. És un llibre pensat i organitzat totalment per Joan Triadú, una tria personal –com ja n'havia fet d'altres– d'articles publicats a l'Avui entre el 1999 i el 2007. Triadú va portar el llibre al seu editor –Isidor Cònsul–, però aquest llavors va insistir-li que escrivís les memòries i Triadú, finalment, ho va acceptar. Després de la seva mort es van moure els fils perquè aquest darrer recull d'articles veiés la llum. Parlem del recull d'entrevistes que acaba de publicar a Eumo, 'Joan Triadú, en conversa'. D'on neix, el projecte? És un encàrrec que em van fer des de la Institució Cultural del CIC. La primera proposta va ser mirar de donar sortida a la ingent correspondència que forma part del Fons Joan Triadú i Font de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Mentre hi feia una ullada, vaig recordar també que Triadú conservava retalls d'entrevistes que havia concedit al llarg del temps. Vaig pensar que era una bona idea i la vaig exposar. Va ser acceptada i em vaig posar a la feina. Com va fer la tria de 104 entrevistes fins a deixar-ne 'només' 48? Com ja explico a la brevíssima introducció, amb aquesta tria he intentat mostrar les seves tres línies d'acció: escriptor i crític literari, pedagog i activista cultural, a més de donar veu a diferents tipus de mitjans (generalistes, específics, de tiratge nacional i local...) i, finalment, oferir una mostra de les diverses veus periodístiques que es van acostar a la figura de Joan Triadú. De la primera, signada el 1966 per Baltasar Porcel, fins a l'última, que li va fer Eva Piquer el 2008, hi ha una distància de 42 anys. Hi ha algun canvi o evolució en el pensament de Triadú? O la seva "coherència de pedra picada" està per damunt de tot? A mi em sembla que és coherent amb les seves idees i conviccions des de la primera fins a l'última entrevista. Això no vol dir que no evolucioni, perquè el seu tarannà i la professió de mestre i de crític literari el feien estar al dia de tot. Expliqui algunes de les perles que ha trobat en les respostes del mestre... Són molt curioses les respostes a qüestionaris més breus i les entrevistes on veus la complicitat personal entre l'entrevistador i Joan Triadú. Totes les converses que té amb relació a la lectura i a la crítica literària em semblen molt interessants. Gràcies a l'Any Triadú, creu que se'l podrà situar allà on es mereix en la història de la cultura catalana? S'estan fent moltíssimes activitats que reivindiquen Joan Triadú com a figura indiscutible de la història de la cultura catalana. El problema és que moltes de les coses que ell reivindicava com a necessàries per

construir el nostre país avui encara no s'han assolit, i potser fins i tot en alguns casos estan en retrocés.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 12-10-2021, Pàgina 16

-El Punt Avui. Nacional 12-10-2021, Pàgina 16

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2038655-triadu-volia-encomanar-el-gust-per-la-lectura.html>